

معرفی سازمان‌ها، نهادها و تشکل‌های فعال در زمینه اقتصاد شهر

Organizations, Institutions and Active
Foreign Syndicates in Urban Economics

دامنه فعالیت بانک جهانی به سرعت گسترش یافت و حوزه عمل آن از بازسازی اروپا، به سمت و سوی کمک به توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورهای در حال توسعه و عقب‌مانده گسترش یافت. اولین وام آسیایی این بانک نیز به مبلغ ۳۴ میلیون دلار در سال ۱۹۴۹ به هندوستان اعطا شد. دولت ایران نیز در دسامبر سال ۱۹۴۵ به عضویت بانک جهانی درآمد و هم‌اکنون نیز یکی از سهام‌داران آن می‌باشد. در حال حاضر، گروه بانک جهانی، بزرگ‌ترین سازمان بین‌المللی تأمین‌کننده وام و خدمات مشاوره‌ای به کشورهای در حال توسعه می‌باشد. از دیدگاه کلان اقتصادی، بانک جهانی و سازمان تجارت جهانی را می‌توان نهادهایی مکمل، در بستر اقتصادی جهان تلقی کرد. بانک جهانی در فعالیت‌های جاری خود، کاملاً براساس معیارهای اقتصادی و بانکی عمل می‌کند و در منشور آن صریحاً، هر نوع مداخله و شرط‌گذاری سیاسی و غیره ممنوع شده است.

بانک جهانی^(۱)

تاریخچه:

بانک جهانی، یکی از سازمان‌های فعال در سطح بین‌المللی است که از نظر تشکیلاتی، زیر مجموعه کمیسیون اقتصادی-اجتماعی سازمان ملل متحد است و از جمله سازمان‌های تخصصی این کمیسیون محسوب می‌گردد.

بانک جهانی، در سال‌های پایانی جنگ جهانی دوم (۱۹۴۴) و به‌منظور بازسازی خرابی‌های ناشی از جنگ در اروپا و در قالب سازمان صندوق بین‌المللی ترمیم و توسعه (IBRD) متولد گردید. در سال ۱۹۴۶ واشنگتن به‌عنوان مقر دائمی این بانک انتخاب شد و اولین اقدام بانک در همان سال، اعطای وامی به مبلغ ۲۵۰ میلیون دلار به فرانسه بود.

سال‌های طلایی رشد و گسترش بانک جهانی از اواخر دهه ۱۹۶۰ تا اوایل دهه ۱۹۸۰ بود. ریاست این بانک در این دوره‌ها به ترتیب به عهده رابرت مک نامارا^(۳)، جان فیتز جرالده^(۴) و جانسون^(۴) بود. در زمان ریاست مک نامارا، حجم وام‌های سالیانه این بانک از یک میلیارد دلار به ۱۳ میلیارد دلار رسید. در زمان ریاست مک نامارا، نظریه غالب در بانک جهانی، نظریه رشد بود. براساس این نظریه، رشد اقتصادی در راستای پیشرفت بود که سپس به توسعه و سرانجام به رفاه برای همگان می‌رسید.

در سال ۱۹۷۲ نظریه پردازان کلپ رم نخستین موج‌های مخالفت با این نظریه را با مضمون «رشد بی حد، سیاره را نابود می‌کند» مطرح کردند. پس از آن، بانک جهانی با بهره‌گیری از این دیدگاه‌ها تلاش خود را برای توسعه تلفیقی به کار بست. به عبارت دیگر، از اواسط دهه هفتاد، سیاست‌های بانک جهانی، صرفاً رشد تولید ناخالص داخلی یک کشور را در نظر نداشت، بلکه نتایج این رشد را در رابطه با دیگر بخش‌های اقتصادی جامعه نیز مورد بررسی قرار می‌داد. از اواخر دهه هفتاد مجدداً موجی از مخالفت‌ها و انتقادات نظری نسبت به سیاست‌های بانک جهانی آغاز شد که از آن جمله گزارش‌های پژوهشگرانی بود که ریاست آنها را گروه هارلم برانتلند^(۵) و سپس ویلی برانت^(۶) برعهده داشتند. این انتقادات متوجه جنبه‌های صرفاً اقتصادی سیاست‌های بانک جهانی می‌شد و خواستار توجه بانک جهانی به شاخص‌های غیراقتصادی مانند آموزش و پرورش، بهداشت، احترام به حقوق فردی و بشر بود و بانک را مورد انتقاد قرار می‌داد که به این شاخص‌ها توجه نمی‌کند. بانک جهانی بار دیگر در دهه هشتاد، به این انتقادات واکنش نشان داد و با تجدید نظر در سیاست‌های خود، نظریه نیاز به توسعه انسانی را ارائه داد. از اواخر دهه هشتاد، مرحله جدیدی از اعتراض به سیاست‌های بانک جهانی پدیدار شد. جنبش سبزه‌ها که به تدریج رشد و توسعه می‌یافت، تأثیر خود را در سراسر اروپا و آمریکا گسترش داد. سبزه‌ها معتقد بودند که نباید تنها

به نشانه‌های مرسوم توجه کرد یا صرفاً شاخص‌های توسعه انسانی را مدنظر داشت، بلکه باید اثرات مداخله توسعه را در درازمدت و در محیط‌زیست پیش‌بینی کرد. اثرات جنبش سبزه‌ها موجب شد تا نظریه پردازان بانک جهانی نیز با تجدید نظر در سیاست‌های قبلی خود که مبتنی بر توسعه انسانی بود، نظریه توسعه پایدار را مبنای سیاست‌گذاری‌های خود در دهه ۹۰ قرار دهند.

آنچه امروزه به عنوان مبنای تفکر حاکم بر بانک جهانی عنوان می‌شود، ریشه در حقوق فردی و به رسمیت شناختن حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشورهای در حال توسعه دارد که از آن جمله، دستاوردهای دهه ۹۰ و به‌ویژه در سال‌های پس از کنفرانس جهانی سال ۱۹۹۳ در شهر وین درباره حقوق فرد است که براساس آن گروهی از کشورهای جهان سوم توانستند علی‌رغم تمایل آمریکا و برخی از کشورهای اروپایی، به رسمیت شناختن حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در برنامه‌های بانک بگنجانند. شالوده این تفکر بر آن است که یک فرد بی‌سواد اصولاً نسبت به مسائلی مانند آزادی مطبوعات و... کاملاً بی‌اعتنا می‌باشد و پیش از توجه به حقوق مدنی و سیاسی و به‌طور کلی حقوق دموکراتیک مرسوم، واجب است حقوق اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی رعایت شود. به نظر می‌رسد که امروزه این تفکر مورد پذیرش و عملکرد بانک جهانی است و از همین رو نیز شعار گویای زیر از سال ۲۰۰۱ به بعد در سالنامه‌های اصلی بانک جهانی به چشم می‌خورد:

«بزرگ‌ترین آفت برای بشریت، فقیر بودن در دنیای غنی است»

ساختار داخلی

بانک جهانی، متشکل از پنج موسسه مستقل و در عین حال هماهنگ با سیاست‌های کلی بانک می‌باشد که عبارتند از:

۱- بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه که به اختصار

اهداف بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه

مطابق ماده اول اساسنامه بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه،

این بانک پنج هدف اصلی را دنبال می‌کند:

۱- همکاری در ترمیم و توسعه کشورهای عضو از طریق

سرمایه‌گذاری در امور تولیدی

۲- تشویق سرمایه‌گذاری خارجی از طریق تضمین یا

مشارکت در اعطای وام‌ها

۳- تشویق رشد متوازن و بلندمدت تجارت بین‌الملل

و حفظ تعادل در موازنه پرداخت‌ها از طریق تشویق

سرمایه‌گذاری بین‌المللی

۴- اعطای وام یا تضمین با اولویت‌های بالا در کشورهای

عضو

۵- هدایت فعالیت‌ها با توجه به تأثیر سرمایه‌گذاری

بین‌المللی بر شرایط اقتصادی کشورهای عضو و کمک به

ایجاد یک دوره تحول در اقتصاد پس از جنگ کشورها.

نوع تسهیلات اعطایی بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه

این بانک علاوه بر ارایه وام، کمک‌های بلاعوض، تسهیلات

مالی و همچنین ارایه خدمات مشاوره‌ای، با کمک‌های فنی

و یا برگزاری سمینارها و کنفرانس‌ها، دانش و تجربیات خود

را به کشورهای عضو منتقل می‌کند. بهره‌گیری از کمک‌های

فنی و مشاوره‌ای کارشناسان برجسته بانک، از مزایای مهم

همکاری با این بانک می‌باشد که باعث می‌شود نهادهای

مرتبط با اقتصاد و مالیه شهری کشورمان به واسطه این

همکاری‌ها، با آخرین تحولات تکنولوژیکی و اقتصادی

جهان آشنا شوند.

نحوه ارایه تسهیلات

۱- بانک برای تعیین طرح‌ها و مشخص نمودن

اولویت‌های سرمایه‌گذاری، معمولاً هیأتی را به کشور عضو

IBRD^(۷) خوانده می‌شود. این بانک به کشورهای در حال

توسعه، وام و کمک‌های فنی و تکنیکی ارایه می‌دهد.

۲- بنگاه مالی بین‌المللی که به اختصار IFC^(۸) خوانده

می‌شود. این نهاد در سال ۱۹۵۶ میلادی با هدف حمایت

از فعالیت‌های بخش خصوصی در کشورهای عضو، تأسیس

شد. این موسسه، وظایف حمایتی بانک در قبال بخش

خصوصی کشورهای عضو را عهده‌دار شده است.

۳- موسسه بین‌المللی توسعه که به اختصار IDA^(۹)

خوانده می‌شود. این موسسه در سال ۱۹۶۰ میلادی با

هدف فعالیت در کشورهای بسیار فقیر آغاز به کار کرد. این

موسسه در حال حاضر به کشورهای با درآمد سرانه کمتر از

۸۶۰ دلار، وام‌های کم بهره اعطا می‌کند.

۴- مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری

که به اختصار ICSID^(۱۰) خوانده می‌شود. این نهاد وظیفه

داوری و حل و فصل اختلافات بین سرمایه‌گذاران خارجی و

کشورهای عضو را برعهده دارد.

۵- مؤسسه تضمین سرمایه‌گذاری‌های چندجانبه که

به اختصار MIGA^(۱۱) خوانده می‌شود. این مؤسسه در

سال ۱۹۸۸ میلادی فعالیت خود را آغاز کرد و تشویق

سرمایه‌گذاری خارجی در کشورهای در حال توسعه را در

دستور کار خود قرار داده است. این مؤسسه، ریسک‌های

غیراقتصادی (سیاسی) در کشورهای در حال توسعه را

پوشش می‌دهد. این ریسک‌ها عبارتند از: ریسک مصادره

اموال، ریسک نقض قرارداد، ریسک انتقال یا تبدیل ارز و

ریسک جنگ یا شورش‌های داخلی.

در حال حاضر، بانک جهانی با نام رسمی «گروه بانک

جهانی» فعالیت می‌کند و پنج سازمان زیرمجموعه فوق‌الذکر

را شامل می‌شود که در مکاتبات رسمی در مجموع به‌عنوان

بانک جهانی شناخته می‌شوند. در شرایط کنونی، هدف

اصلی بانک جهانی، کاهش فقر در جهان است.

کشور ایران در تمام نهادهای بانک به استثنای ICSID

عضو می‌باشد.

اعزام می‌کند تا طرح‌های پیشنهادی و اولویت‌دار کشور را با مقامات ذی‌صلاح مورد بررسی قرار دهد.

۲- از سوی بانک جهانی، گزارشی تحت‌عنوان استراتژی همکاری با کشور عضو (CAS)، شامل پروژه‌های مورد توافق بانک جهانی و کشور عضو تدوین می‌شود.

۳- پس از این‌که هیأت مدیره بانک جهانی، گزارشی که پیش از این اشاره شد را تصویب کردند، سند مذکور، بنای همکاری سه ساله آینده بانک جهانی و کشور مورد نظر را تشکیل می‌دهد.

۴- سپس گروه کارشناسان، پروژه‌ها را یک به یک از جنبه‌های مالی، فنی، مدیریتی و اقتصادی بررسی می‌کنند.

۵- دستگاه اجرایی باید مجوزهای لازم داخلی از قبیل مصوبه شورای اقتصاد و تأییدیه معاونت برنامه‌ریزی راهبردی ریاست جمهوری جهت پیش‌بینی ردیف بودجه ریالی و ارزی وام برای سال‌های جذب و بازپرداخت وام را اخذ و ارایه نماید.

۶- پس از آنکه سازمان یا نهاد وام‌گیرنده و بانک درباره کلیه اجزای هر یک از طرح‌ها به توافق رسیدند، به‌منظور توافق نهایی بر روی سند موافقت‌نامه وام، مذاکرات آن با حضور مقامات کشور وام‌گیرنده و بانک جهانی صورت می‌گیرد.

۷- پیشنهاد اعطای وام برای تصویب به هیأت مدیره بانک ارایه می‌گردد و همراه با پیشنهاد اعطای وام، گزارش‌های کاملی درباره وضعیت اقتصادی کشور وام‌گیرنده، شرح فنی طرح پیشنهادی و جنبه‌های حقوقی قرارداد وام به هیأت مدیره ارایه می‌شود.

۸- پس از تصویب و صدور مجوز اعطای وام، مجوز امضای موافقت‌نامه وام و یا تضمین وام از هیأت محترم دولت اخذ و سپس نماینده دولت، موافقت‌نامه وام را امضا می‌کند و پروژه مورد نظر وارد مرحله اجرایی می‌گردد.

۹- دو ماه پس از تصویب وام در هیأت مدیره بانک

جهانی، کشور درخواست‌کننده وام، ملزم به پرداخت مبلغی تحت‌عنوان هزینه تعهد خواهد بود.

۱۰- در طول مدت زمان اجرای پروژه، بانک گزارش‌هایی را از پیشرفت پروژه تهیه می‌کند و بر اساس پیشرفت عملی پروژه، مبلغ وام به‌صورت نظارت شده و مرحله به مرحله در حساب خاصی که کشور میزبان به همین منظور افتتاح کرده است، واریز می‌گردد.

۱۱- در پایان مراحل اجرایی، گزارش ارزیابی از نتایج و تجارب به دست آمده و نیز پیشنهادهایی به‌منظور اجرای پروژه‌های جدید، تهیه خواهند شد که گزارش‌های مربوطه، در همکاری‌های آتی کشور با بانک و نیز انعکاس توان اجرایی کشور بسیار مؤثر می‌باشند.

شرایط اعطای تسهیلات

وام‌های بانک برای گروهی از کشورها که ایران نیز جزو آنهاست، دارای یک مهلت سه تا پنج‌ساله می‌باشد و مدت بازپرداخت آن برحسب نوع پروژه، می‌تواند بین ۱۲ تا ۱۷ سال باشد. یک درصد از مبلغ وام در ابتدای امر، به‌نفع بانک جهانی به‌عنوان هزینه اولیه^(۱۳) از مبلغ وام برداشت می‌شود. هزینه تعهد، معادل ۰/۷۵ درصد در سال برای آن بخش از وام می‌باشد که هنوز جذب نشده است.

به‌منظور احراز شرایط دریافت وام از بانک جهانی معمولاً یک تا دو سال زمان برای شناسایی و آماده‌سازی هر پروژه لازم است و طبق تجربه‌ای که در مورد وام‌های قبلی وجود دارد، اجرای پروژه‌ها بین ۵ تا ۷ سال به‌طول می‌انجامد.

ایران از زمان عضویت در بانک جهانی تاکنون با استفاده از منابع مالی آن بانک اقدام به اجرای ۳۳ پروژه تا پیش از انقلاب اسلامی به ارزش ۱۲۱۰ میلیون دلار و ۱۵ پروژه پس از انقلاب اسلامی به ارزش ۲۲۰۲ میلیون دلار نموده است. پروژه‌های مذکور عمدتاً در بخش‌های آب و فاضلاب شهری، حمل‌ونقل، انرژی، بهداشت، حمایت‌های اجتماعی و بازسازی مناطق زلزله‌زده بوده است. همچنین،

روند اخذ وام

در حال حاضر با توجه به تجربیات پیشین، سقف استفاده از وام‌های بانک جهانی در هر سال تا سقف ۵۰۰ میلیون دلار پیش‌بینی می‌شود و سقف وام اختصاصی برای هر طرح متغیر می‌باشد و به‌نوع پروژه بستگی دارد، چنان‌که در برخی از طرح‌ها این رقم حدود ۲۰ میلیون دلار و در برخی بیش از ۲۰۰ میلیون دلار بوده است که می‌توان گفت سقف مشخصی برای این منظور پیش‌بینی نشده و چنان‌چه طرح‌ها مکمل یکدیگر باشند، رقم اختصاص‌یافته برای چند پروژه‌ای که در یک راستا هستند می‌تواند از این رقم نیز بیشتر شود.

اختصاص مبلغ وام، تنها مختص به پروژه‌های جدید و یا دولتی نیست و این وام به طرح‌های نیمه‌تمام یا خصوصی نیز در صورت احراز شرایط مورد نظر دریافت وام از بانک جهانی، تعلق می‌گیرد. اما این نکته حایز اهمیت است که در کلیه طرح‌ها بدون توجه به نوع آن، مطالعات فنی و شناسایی طرح باید همانند کلیه طرح‌های دیگر صورت پذیرد. جدول

جدول شماره ۱- وام‌های تصویب شده پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا نیمه دوم سال ۱۳۸۵

ردیف	نام پروژه	تاریخ تصویب	مبلغ وام (میلیون دلار)	دستگاه مجری
۱	پروژه بازسازی مناطق زلزله‌زده	۱۴ مارس ۱۹۹۱	۲۵۰	بنیاد مسکن
۲	ارتقای آبیاری	۱۶ مارس ۱۹۹۳	۱۵۷	وزارتین نیرو و جهاد کشاورزی
۳	پروژه سیل سیستان	۲۸ مه ۱۹۹۲	۵۷	سازمان آب و فاضلاب
۴	پروژه ارتقای کارایی بخش نیرو	۳۰ مارس ۱۹۹۳	۱۶۵	وزارت نیرو
۵	پروژه زهکشی تهران	۲۸ مه ۱۹۹۲	۷۷	شهرداری تهران
۶	پروژه بهداشت و تنظیم خانواده (۱)	۲۵ مارس ۱۹۹۳	۱۴۱/۴	وزارت بهداشت
۷	پروژه بهداشت و تغذیه (۲)	۱۸ مه ۲۰۰۰	۸۷	وزارت بهداشت
۸	پروژه فاضلاب تهران	۱۸ مه ۲۰۰۰	۱۴۵	شرکت آب و فاضلاب تهران
۹	پروژه سد البرز (پاشاکلا)	۲۶ مه ۲۰۰۵	۱۲۰	وزارت جهاد کشاورزی
۱۰	پروژه آب و فاضلاب شیراز و اهواز	۲۵ مه ۲۰۰۴	۲۷۹	شرکت آب و فاضلاب اهواز و وزارت نیرو
۱۱	پروژه بهسازی مسکن	۲۵ مه ۲۰۰۴	۸۰	وزارت مسکن و شهرسازی
۱۲	پروژه مدیریت زیست‌محیطی	۸ آوریل ۲۰۰۳	۲۰	سازمان حفاظت محیط زیست
۱۳	پروژه آب و فاضلاب شهرهای شمالی	۲۶ مه ۲۰۰۵	۲۲۴	شرکت آب و فاضلاب تهران
۱۴	پروژه بازسازی مناطق زلزله‌زده	۳ ژوئن ۲۰۰۳	۱۸۰	وزارت کشور
۱۵	پروژه بازسازی مناطق زلزله‌زده بم و بروات	۲۸ اکتبر ۲۰۰۴	۲۲۰	وزارت مسکن و شهرسازی
۱۶	پروژه آموزش فنی و حرفه‌ای	۱۲ اوت ۲۰۰۵	۱ میلیون دلار از مبلغ کل وام به صورت پیش‌پرداخت دریافت شده است.	سازمان فنی و حرفه‌ای
جمع کل			۲۴۱۷/۴ میلیون دلار	

جمهوری اسلامی ایران توانسته است برای اجرای پروژه دیگر، از کمک‌های بلاعوض آن بانک به‌میزان ۱/۸ میلیون دلار استفاده نماید.

بانک بین‌المللی ترمیم و توسعه به کشورهای عضو با درآمد متوسط و یا به سازمان‌های دولتی یا خصوصی این کشورها، در قالب وام مستقیم به دولت و یا با تضمین دولت، وام پرداخت می‌کند. تخصیص وام به بخش خصوصی چنان‌چه با نظارت دولت باشد و از قبل پیش‌بینی‌های لازم برای بازپرداخت اصل و فرع تسهیلات تدارک شده باشد، بلامانع می‌باشد. لازم به ذکر است که ایجاد تعهد در قوانین برنامه توسعه و متعاقب آن در بودجه سنواتی مشخص می‌گردد و استفاده از وام‌های بانک جهانی نیز در چارچوب مرتبط امکان‌پذیر می‌باشد. شهرداری‌ها نیز در صورتی که شرایط اعتباری مناسبی داشته باشند، می‌توانند با همکاری نهادهای مربوط داخلی برای اجرای پروژه‌های عمرانی، اجتماعی و... از بانک جهانی وام اخذ کنند.

جدول شماره ۲- کمک‌های بلاعوض بانک جهانی

ردیف	نام پروژه	مبلغ کمک بلاعوض	تاریخ لازم الاجرا شدن	دستگاه اجرایی
۱	مدیریت بازیافت و تبدیل مواد زائد شهر تهران	دلار ۸۸۳,۷۵۰	۲۰۰۲/۹/۲۳ ۲۰۰۴ پایان	سازمان بازیافت و تبدیل مواد شهر تهران
۲	حمایت‌های اجتماعی	دلار ۴۵۰,۰۰۰	۲۰۰۳/۱۰/۱۱	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور
۳	ملاحظات جنسیتی در ارزیابی برنامه توسعه	دلار ۳۴۱,۰۰۰	۲۰۰۳/۹/۱۱	مرکز مطالعات زنان دانشگاه تهران
۴	ایجاد شبکه زنان فارسی زبان	دلار ۱۰۰,۰۰۰	۱۳۸۴	مرکز مطالعات زنان دانشگاه تهران
۵	مدیریت پروژه	دلار ۳۱۱,۰۰۰	۱۳۸۴	سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران
۶	اسکان اقشار کم‌درآمد در ایران	دلار ۴۹۸,۰۰۰	۱۳۸۰	وزارت مسکن
۷	پروژه آب و فاضلاب شش شهر	دلار ۵۰۰,۰۰۰	۱۳۸۰	وزارت نیرو (شرکت آب و فاضلاب کشور)

طرح می‌باشد. تسهیلات IDA بر اساس رده‌بندی درآمدی کشورهای عضو، میزان موفقیت و رتبه‌بندی کشورها در مدیریت طرح‌های مشترک پیشین و تعداد پروژه‌های اولویت‌دار کشورها با این موسسه، اعطا می‌گردند.

شماره یک وام‌های تصویب شده بانک جهانی به ایران را پس از انقلاب تا نیمه دوم سال ۱۳۸۵ نشان می‌دهد. جدول شماره دو نیز کمک‌های بلاعوض بانک جهانی به کشورمان را نشان می‌دهد.

آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری (MIGA)

میگا (آژانس چندجانبه تضمین سرمایه‌گذاری) به‌عنوان یکی از اعضای گروه بانک جهانی، در واقع نوعی موسسه بیمه می‌باشد و تفاوت عمده آن با دیگر موسسات بیمه ملی یا بین‌المللی، در مقررات خاص حاکم بر آن و در نوع ریسک‌های تحت پوشش است. میگا، ریسک‌های غیرتجاری را تحت پوشش قرار می‌دهد. مقررات حاکم بر استفاده از تضمین‌های میگا را می‌توان به سه بخش تقسیم‌بندی نمود.

بخش اول: ریسک‌های تحت پوشش و سرمایه‌گذاری‌های واجد شرایط

بخش دوم: شرایط سرمایه‌گذار و دولت میزبان

بخش سوم: مراحل درخواست تضمین و جبران خسارت.

مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری

مرکز بین‌المللی حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری، در سال ۱۹۶۶ با هدف ارتقای روند سرمایه‌گذاری در سطح

موسسه توسعه بین‌المللی (IDA)

مساعده‌های این موسسه به‌منظور تأمین اهداف ذیل به کشورهای عضو و دارای شرایط، ارایه می‌شود:

- ارتقای کیفیت تحصیلات پایه در کشورهای کم‌درآمد و فقیر

- رو به رشد بودن و فراگیر نمودن خدمات و امکانات اولیه بهداشت و سلامت در جوامع

- کاهش آلودگی هوا

- حفاظت از محیط‌زیست

- انجام اصلاحات، بهبود و ارتقای ساختار اقتصادی کشورهای در حال توسعه فقیر به‌ویژه در بخش خصوصی.

پیش‌بینی می‌شود، ماحصل این کمک‌ها، دستیابی کشورهای عضو، به توسعه پایدار، ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و بهبود شرایط زندگی در آنها، باشد.

اعتبارات اعطایی IDA با حداکثر ده سال دوره تنفس و موعد سررسید ۲۰، ۳۵ یا ۴۰ ساله و فاقد سود متعلقه بوده و

تنها سود متعلقه به این اعتبارات، هزینه اداری ۰/۷۵ درصد برای خدمات اداری و مدیریتی ارایه شده، در خلال انجام

جهان تأسیس شد.

کارکنان این مرکز آن را به روز می‌کنند و با استفاده از این تجربیات از آوریل سال ۱۹۸۶ همه ساله ICSID دو بار مجله‌ای تحت عنوان «بررسی قوانین سرمایه‌گذاری» را منتشر می‌کند.

جهت دریافت اطلاعات به روز و بیشتر، درباره مسایل مرتبط با بانک جهانی، آشنایی با این موسسه و موسسات وابسته به آن و همچنین اطلاعات مربوط به پروژه‌های مشترک ایران و بانک جهانی می‌توانید به پایگاه اینترنتی بانک جهانی با مشخصات زیر مراجعه کنید:

www.worldbank.org

این مرکز دارای یک شورای اداری و یک دبیرخانه می‌باشد. رئیس بانک جهانی، ریاست شورای اداری را برعهده دارد و از هر کشور یک نماینده در این شورا حضور دارد. وظایف و خدمات مرکز، شامل ارائه خدمات مشاوره‌ای، تحقیقاتی و انتشاراتی در خصوص قوانین سرمایه‌گذاری خارجی می‌باشد. اما مهم‌ترین و اصلی‌ترین وظیفه این مرکز، حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری است. از دیگر فعالیت‌های مرکز حل و فصل اختلافات سرمایه‌گذاری، می‌توان به جمع‌آوری قوانین سرمایه‌گذاری کشورهای مختلف دنیا اشاره نمود که

پی‌نوشت:

- 1-The World Bank
- 2-Robert McNamara
- 3-John Fitzgerald
- 4-Johnson
- 5-Harlem Brantland
- 6-Willy Brand
- 7-Reconstruction and Development
- 8-International Finance Corporation
- 9-International Development Association
- 10-International Center for Settlement of Investment Disputes
- 11-Multilateral Investment Guarantee Agency
- 12-Front end Fee

۱- مرکز آموزش بازرگانی

مرکز آموزش بازرگانی وابسته به موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی (وزارت بازرگانی) با مأموریت توانمندسازی علمی سرمایه‌های انسانی به‌منظور پیشبرد اهداف نظام نوین تجاری کشور مندرج در سند چشم‌انداز و در نهایت نهادینه شدن تجارت اثر بخش در سال ۱۳۷۴ تاسیس گردید. این مرکز، به‌عنوان بازوی آموزشی مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی، نقشی فعال در جهت راهبری، مدیریت و اجرای آموزش‌های مورد نیاز در حوزه بازرگانی را در سطح کشور به‌عهده دارد.

مرکز آموزش بازرگانی، با شعار «آموزش اثربخش، کلید تحول در بخش بازرگانی کشور»، تلاشی منسجم و هدفمند را در جهت ارتقای دانش، بینش و مهارت‌های حرفه‌ای شاغلان حوزه بازرگانی کشور در پیش گرفته و با استفاده از روش‌های کاربردی در طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی می‌کوشد نقشی موثر در بهبود مستمر فعالیت‌های تجاری و بازرگانی و نوسازی نظام بازرگانی کشور ایفا کند.

<http://www.btcedu.ir>

۲- مرکز مطالعات بهبود بهره‌وری بازرگانی

براساس ماده ۶ اهداف کمی برنامه چهارم توسعه، بخش قابل توجهی از رشد اقتصادی کشور، طی دوره برنامه چهارم باید از محل ارتقای بهره‌وری کل عوامل تولید تامین می‌شد. برای تسهیل تحقق این هدف، تمامی دستگاه‌های ملی و استانی مکلف‌اند در تدوین اسناد ملی، استانی و ویژه، سهم بهره‌وری کل عوامل در رشد اقتصادی را منظور کنند و الزامات آن را مشخص نمایند. دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند به‌منظور تحول اقتصاد کشور از یک اقتصاد نهاد محور به اقتصادی ستانده محور، ضمن شناسایی موانع افزایش بهره‌وری عوامل تولید، سیاست‌های مربوط به بخش خود را در جهت رفع این

موانع و در چارچوب محورهای ذیل تهیه نمایند:

- نسبت ستانده به نهاده در هر بخش و زیربخش قابل محاسبه و اندازه‌گیری باشد.
- هدف‌گذاری‌های بخش‌ها و زیربخش‌ها با شاخص‌های ستانده به نهاده مشخص گردد.
- نظام نظارتی فعالیت‌ها و عملیات بر ارزیابی ستانده‌ها و نهاده‌ها متمرکز شود.
- مدیران و مسئولان، براساس ستانده‌ها ارزیابی شوند.
- یکی از راه‌های دستیابی به رشد اقتصادی مورد هدف برنامه چهارم، افزایش بهره‌وری است و رسیدن به رشد اقتصادی مستمر و توسعه پایدار، مستلزم استفاده بهینه از عوامل تولید است. در این راستا، بررسی مشکلات و موانعی که سر راه ارتقای بهره‌وری است، نیازمند ایجاد متولی در هر بخشی می‌باشد که به‌طور مداوم تغییرات را مطالعه کند و توصیه‌ها و پیشنهادهای علمی را برای رفع آن مشکلات ارایه نماید.

موفقیت در هر امری، مستلزم یافتن بهترین شیوه‌های تولید و ترکیب بهینه برای امکانات موجود است. از این رو، توجه به بهره‌وری، اثربخشی، کارایی و ارتقا آنها، به‌خصوص در بخش بازرگانی کشور که با سایر بخش‌ها نقش تعاملی دارد و از جمله مهم‌ترین بخش‌هایی است که می‌توان با توسعه آن زمینه تحرک سایر بخش‌ها را فراهم نمود، از اهمیت به‌سزایی برخوردار می‌باشد.

توسعه‌یافتگی هر کشور و حتی بخش اقتصادی، همچون بخش بازرگانی به میزان بهره‌گیری مطلوب و بهینه از منابع و امکانات موجود در جهت نیل به اهداف اقتصادی آن بستگی دارد.

• ضرورت تأسیس مرکز مطالعات و بهبود بهره‌وری بازرگانی ایران

پیچیده شدن فرایندهای تولیدی و خدماتی و هم‌چنین بزرگ‌تر شدن بخش‌های اقتصادی، باعث بغرنج‌تر شدن مسایل آنها شده و همین موضوع سبب گردیده که مباحث